

Georgía á lista yfir örugg ríki

Skilyrði þess að land geti talist öruggt ríki er að til staðar sé réttarríki sem uppfyllir ákveðin grunnskilyrði, þ.e. að almennt séu ofsóknir ekki liðnar í landinu eða að ekki sé til staðar veruleg hættu á að fólk verði fyrir alvarlegum skaða. Skaða ber lög, reglur og lagalega starfshætti landsins og að þar sé virðing borin fyrir grundvallarmannréttingum auk þess að til séu til staðar úrræði ef brotið er gegn þeim réttindum. Samkvæmt lögum um útlandinga nr. 80/2016 er heimilt að taka umsóknir borgara ríkja sem eru á lista yfir örugg ríki til forgangsmeðferðar, sbr. 29. gr. laganna, en sérstakt mat á því hvort umsókn eigi undir slíka málsmeðferð sem og málsatvikum í hverju máli fyrir sig fer ávallt fram.

Á liðnu ári bárust 42 umsóknir um alþjóðlega vernd frá ríkisborgurum Georgíu samanborið við eina umsókn á árinu 2015. Á tímabilinu janúar-maí 2017 bárust 22 umsóknir frá ríkisborgurum Georgíu. Ljóst er af þessum tölum að mikil aukning er að eiga sér stað í umsóknum um alþjóðlega vernd frá Georgíu. Þegar litið er til gagna sem ná til loka apríl 2017 kemur í ljós að engum Georgíumanni hefur verið veitt alþjóðleg vernd hér á landi á þessu tímabili, þegar miðað er við þau 64 mál sem komið hafa á borð Útlendingstofnunar frá ársbyrjun 2016 þá hafa 36% þeirra mála sætt málsmeðferð samkvæmt Dyflinnarreglugerðinni og hafa um 12.5 % mála endað með að umsókn er dregin til baka eða umsækjandi hverfur af landi brott.

Á árinu 2016 voru 8 ákvarðanir Útlendingastofnunar sem vörðuðu georgíska ríkisborgara kærðar til kærunefndar útlandinga mála og staðfesti kærunefndin í öllum tilvikum ákvörðun Útlendingastofnunar um synjun umsóknar. Það sem af er árinu 2017 hafa 10 kærur borist kærunefndinni frá ríkisborgurum Georgíu, 6 ákvarðanir hafa verið staðfestar og 4 eru enn í vinnslu.

Ríkið Georgía er sett á lista stofnunarinnar yfir örugg ríki á grundvelli eftirfarandi:

1. Landaupplýsingar um stjórnarfar og stöðu mannréttinda í Georgíu kveða á um að Georgía sé lýðræðisríki og að þar séu ekki stundaðar kerfisbundnar ofsóknir gegn fólki. Grundvallarmannréttindi eru almennt virt í Georgíu.
 - a. Stjórnarskrá landsins tryggir tjáningar- og skoðanafrelsi borgaranna og er almennum borgurum frjálst að tjá hug sinn opinberlega þó svo að heimildir beri með sér að fjölmiðlar landsins beiti sjálfsritskoðun í ákveðnum tilvikum. Sjálfstæðir fjölmiðlar eru virkir þó svo fjölmiðlar á vegum stjórnvalda dragi taum yfirvalda. Stjórnarskráin verndar rétt borgaranna til að koma saman, þó eru dæmi þess að lögreglu sé beitt til að leysa upp friðsamleg mótmæli.¹ Trúfrelsi er varðveitt af stjórnarskrá Georgíu² og borgurum er frjálst að ferðast til og frá landinu og taka yfirvöld þátt í að taka á móti hælisleitendum, fólki á

¹ United States Department of State, 2016 Country Reports on Human Rights Practices - Georgia, 3 March 2017, aðgengilegt á: <http://www.refworld.org/docid/58ec8a3513.html>.

² United States Department of State, 2015 Report on International Religious Freedom - Georgia, 10 August 2016, available at: <http://www.refworld.org/docid/57add87815.html>.

- flóttu innanlands, fólki án ríkisfangs og öðrum sem á aðstoð þurfa að halda ásamt alþjóðlegum hjálpar- og mannúðarsamtökum.
- b. Stjórnarskráin verndar rétt borgaranna til að taka þátt í frjálsum og fyrirfram skipulögðum leynilegum kosningum og bera heimildir með sér að frambjóðendur hafi getað staðið að framboðum sínum án óeðlilegra afskipta yfirvalda. Þá kemur jafnframt fram að landslög tryggi þátttöku kvenna og fólks af minnihlutahópum í opinbera geiranum sem og í stjórnámálum.
 - c. Stjórnarskráin kveður á um jafnræði borgaranna og er stjórnarskrárákvæðið styrkt af fjölmörgum reglum og reglugerðum sem stuðla að úrræðum gegn hverskonar mismunun og hegningarlögin gera hvatir að baki glæpum byggðum á trúarlegum- eða kynferðislegum grunni og glæpum beindum að einstaklingum af ákveðnum kynþætti refsiverð. Samkvæmt georgíska innanríkisráðuneytinu var ekki tilkynnt um glæpi tengdum kynþætti, þjóðerni eða uppruna á árinu 2016 frekar en á árinu á undan.
2. Heimildir bera með sér að spilling sé til staðar í stjórnkerfi landsins þó einkum hjá lögreglu þar sem refsileysi hefur viðgengst um hríð. Í janúar 2015 settu stjórnvöld af stað teymi innan skrifstofu ríkissaksóknara sem ætlað var að rannsaka og saksækja aðila sem uppvísir væru um spillingu innan hins opinbera. Bera heimildir með sér að þessar aðgerðir stjórnvalda hafi skilað árangri þar sem ákærur voru gefnar út í fjölmörgum tilvikum, jafnt varðandi brot óbreyttra lögreglumanna sem og brot háttsettra aðila í stjórnkerfinu.
 3. Heimildir þær sem Útlendingastofnun hefur kynnt sér bera með sér að vel hafi tekist til á liðnum árum að uppræta spillingu í Georgíu en þó séu verkefni stjórnvalda ærin. Geta þingsins til að sinna eftirlitsskyldu sinni er takmörkuð og þeim stofnunum sem sinna málum er varða spillingu er þröngur stakkur skorinn. Georgía situr í 52. sæti af 168 yfir þau lönd sem hvað mest gegnsæi ríkir. Eins og áður sagði hefur þó gegnsæi aukist á síðari árum og samkvæmt skýrslu frá *Institute for Development of Freedom of Information*, sem er sjálfstæð georgísk stofnun, þá bregðast stofnanir á vegum georgíska ríkisins við 86% af þeim fyrirspurnum sem þeim berast.³
 4. Í Georgíu er starfrækt embætti opinbers verjanda (e. public defender) sem gefur ráðgefandi tilmæli til löggæsluyfirvalda að rannsaka brot á mannréttindum. Frá september 2016 hafði skrifstofa embættisins rannsakað 104 kvartanir varðandi meinta mismunun. Skrifstofa embættisins gefur árlega út skýrslu um stöðu mannréttinda í landinu og samkvæmt lögum er ríkissaksóknari skyldugur til að gæta að vernd mannréttinda samkvæmt alþjóðlegum viðmiðunum.⁴

³ Freedom House, *Freedom of the Press 2016 – Georgia*. aðgengilegt á: <http://www.refworld.org/docid/582ac6d17.html>.

⁴ United States Department of State, *2016 Country Reports on Human Rights Practices - Georgia*, 3 March 2017, aðgengilegt á: <http://www.refworld.org/docid/58ec8a3513.html>.

5. Samkvæmt þeim gögnum sem Útlendingastofnun hefur kynnt sér þá standa samtökin GYLA (e. *Georgian Young Lawyers' Association*) vörð um réttarvitund, réttarríkið og almenna mannréttindavernd í Georgíu. Samtökin staðhæfa að lögreglu beri að skrá allar tilkynningar um glæpi og tilkynna viðkomandi um móttöku og skráningu erindisins. Sá sem kvartar eða leggur fram kæru til lögreglu getur krafist þess að svæðislögregla leggi fram afrit af þeirri skýrslu. Þrátt fyrir að skráning af þessu tagi fari stundum fyrir ofan garð og neðan þá hefur skráningarkerfi lögreglunnar tekið stórstígum framförum og er nú svo komið að lögregla verður að taka upp allar þær kvartanir sem berast. Samkvæmt 56. gr. georgískra lögreglulaga þá getur aðili sem telur á sér brotið í málsmeðferð lögreglunnar kært slíka framkomu til æðra stjórnvalds (e. *the Prosecutor's Office*) eða farið með mál sitt fyrir dómstóla. Í 57. gr. sömu laga kemur jafnframt fram að aðgerðir lögreglu eigi undir *General Inspection Department*, sem gæti útfærst sem einkonar innra eftirlit, og er það stjórnvald ábyrgt fyrir að rannsaka brot framin af lögreglu og beita jafnframt agaviðurlögum við slíkum brotum. Einstaklingur hefur kost á því að kvarta til saksóknara verði áhöld um að lögregla vilji ekki rannsaka meint brot.⁵

Frá byrjun árs 2016 telur sá listi landa sem álíta Georgíu öruggt ríki, 7 þjóðir, en Frakkar, Belgar, Hollendingar, Búlgarar, Austurríkismenn, Ísraelsmenn og Norðmenn hafa sett Georgíu annað hvort á lista yfir örugg ríki eða skilgreint það sem land hvaðan umsóknir um alþjóðlega vernd muni sæta flýtimeðferð komi til umsókna frá ríkisborgurum landsins.⁶

Áréttað er að þrátt fyrir að tiltekið ríki sé á lista yfir örugg ríki fer ávallt fram einstaklingsbundið mat á aðstæðum í hverju máli fyrir sig. Hvert mál er skoðað sérstaklega á eigin forsendum með tilliti til fyrirliggjandi gagna og landaupplýsinga á hverjum tíma og það eitt að umsækjandi um vernd sé frá ríki á listanum getur aldrei leitt til þess að Útlendingastofnun taki mál hans ekki til skoðunar eða synji umsókn hans án undangenginnar rannsóknar. Þegar það á við eru mál ríkisborgara landa á listanum tekin til almennrar efnismeðferðar og er listinn því aðeins til hliðsjónar.

Útlendingastofnun, 19. júní, 2017.

Kristín Völundardóttir, forstjóri

⁵ Immigration and Refugee Board of Canada. *Procedures to file a complaint about a crime to the police; requirements and procedures to obtain a police report, including from abroad; effectiveness of police response to complaints; recourse available to victims when police refuse to file or investigate a complaint of a crime, including effectiveness of these mechanisms; (2014-March 2015)*. 25. mars 2015.

⁶ Útlendingsdirektoratet: *Applying for protection (asylum) in Norway*. Aðgengilegt á:

<https://www.udi.no/en/want-to-apply/protection-asylum/protection-asylum-in-norway/?c=geo>.